

מליצת אמרי נועם ונר ישראל.

א"א: בתוך מספר כ"י אשר בעיר רומא נגזרו הם, עומדים צופים בריכל האפיפיור נקרא וואטיקאנא, ראיתי הכ"י סימן 384 ב' הלקים ובתוכם נכללים דברים שונים ישנים מחוברים יחד, פעמים בלי ראשית ופעמים בלי תכלית, פעמים האותיות עודם מזהירים נגד עיני הקורא, ופעמים כבר חשך משהור תארם ולא נכרו עוד. והנה בחלק השני דף 172 עמוד ב' מצאתי מליצה נאה ויפה, מפסוקי תורה נארנה וסדרורה, והיא ישרה בעיני מאור, על כן לא נחתי עד שהצלתי עיי העתקה מה שהיה עוד להציל מאברון, כי השאר כבר נשתת, וכן במאמר האחר אשר מתחיל אחרי המליצה הזאת אי איפשר למצוא עוד פשר דבר ממה שבתוכו ורק קצוהו ממנו עוד נראה ואשר הוספתי בקצה האחרון של המליצה, מתחיל עמוד 42 של הדפוס עם התיבות, בכח גדול ישא, הוא סותר הפליטה הנשארת.

והנה כנראה, המליצה אשר קראה הכותב, אמרי נועם, וגם המאמר הנקרא, נר ישראל שניהם ערך האיש משה וקאר בן יצחק אל ריעו שמואל וסיים המאמר בריח אלול שנת ק' כאשר יוצא מסימני הנקודות על התיבות אדני המלובה והוא כתב בעיר (והשם הזה קשה לקרותו אך מרישומו ניכר שהוא) וולחנזה וכאשר העיר אותי ידידי הר"ר דוד קויסמאן איפשר צריך לקרות ואדלחנארה (Guadalaxara), אשר גם מקום מושבו של המבאר שמואל מוטש היה, וגם משה די ליאון חי שם, כי בסוף הכ"י 402 בפארמא כתוב בזה"ל: קצור ס' המשקל הנקרא ספר הנפש הברו הר' משה ז"ל ברבי שם טוב די ליאון הנק' מעיד ליאון המשת אלפים וחמשים לביע בעיר ואדאל הנארה. ידידי הנזכר העיר ג"כ שציל עמוד 42 שורה 21 המחקר תחת המדוקר וגם הוא ניקר התיבה בעמוד 40 שורה 29. בכמה מקומות האותיות כבר ממוששות הן ואין לקרותם עוד בבירור. ד. מ. עמוד 40 שורה 13 וע' 43 ש' 8 ועל הקורא לעיין ולמצוא את האמת, והמעתיק עצמו סיבב בסימני ההסגר איזה דברים כמו עמוד 39 וגם ע' 41. מה שנדעס עמוד 37 שורה 4 המראה צריך להוסיף, שבכ"י כתוב עוד למעלה מן התיבה הזאת היוראה ועליו שלשת נקודות בתמנת סגול לסימן. עמוד 39 שורה 13 כתוב פרומים, אך ידידי ר' שוח"ה העיר שאולי צ"ל פרועים מפני החרוז.

מליצת אמרי נועם

צוף דבש אמרי נועם.

תעוזו אנוש מאריות	חכמת אדם תאיר פניו
נפש שכלית להחיות	אף היא תציל איש ממות
עולם שנים קדמוניות	כל דורך בה יחיה ימי
ותבואתה מרגליות	נוצר דרכה יאכל פריה
משורר אבוס הלב חיות	טוב פת חכמה ושלחה בה
ואל תצטרך לבריות	אכול את המגלה הזאת
בנויה היא לתלפיות	אמרי נועם קראתיה
ובחירותם שם מצויות	בל דרכי איש ופעולותיו
המדות רשע וזהביות	גבהות עשיר שפלות אביון
ותשובותיו השכליות	עצות הנף וכפירותיו
טענותיו אלהיות	תורת חכם ותשוקותיו
ברמזא שם הם בנויות	מרה חכמה לחבימא
מספר נגון למודיות	דקרוק מלות גם הגיון
כוכבי לכת שמימיות	הנדסיות תכוניות
הוראתם בתחתיות	גם מזלות ומעלות
וכלליה מעשיות	כל עיוני הרפואה
שלמיות אנושיות	מדות טובות כלליות
סודות תורה מרעיות	עקרים פלוסופיות
שבתם יחד הכרחיות	שבה עושר יתרון חפצה
מתוקה היא לפיפיות	טעמו צוף הלצתה
המדות תכל זמניות	הדלו מכס אנשי שכל
על ההעדר הם תלויות	טובותיה נעות נדות
הלא המה הם נצחיות	דרשו היטב לנפשיות
יורדי הים באניות.	קחו מוסר ואל כסף

זבחי שלמים עלי היום שלמתי נדרי

קח נא אהי	מבהר שיחי	סולת רוחי	ונשמתי
קומה זרחי	אל אור ירחי	לכה אורחי	ונתיבת
שעה לקחי	במקום זבחי	ראשית כחי	וזמרת

אמרי נועם

עולת מחי	על מזבחי	קרבן מוחי	ופעולתי
ראה ריחי	בושם רקחי	ממכר מקחי	וחמדתי
מעם טבחי	צוף צפחי	בכור צמחי	ותכונאתי
היה נצחי	משיב שולחי	על ויכוחי	ותשובתי
וביום ברחי	ממדיחי	היה נכחי	לעזרתי
ובבא טורחי	עלי כרחי	אמור יחי	יחידתי
הסר חוחי	מבין שיחי	נסות רוחי	וסכלותי
הרם פצחי	עזות פסחי	תעוז מצחי	אילותי
כבה רתחי	מעל אחי	גודל אחי	ואנחתתי
הקם נדחי	שפלות שיחי	תוסיף אחי	ושמחתתי
אמץ מוחי	חזק נצחי	כיון נצחי	מחולשתי
גדל פרחי	גבה פתחי	פקח קוחי	וצוקתי
רקע פחי	ומפחי	ושבור פחי	ואשמתי
אל תזנחי	אל תשכחי	כי נס לחי	ורטיבתי
אתה נחי	ומוכיחי	גם מרויחי	מצרתי
אתה צחי	שובע צחי	סמך סחי	והוקתי
לך שמחי	קול צוחי	שיר שבחי	ותהנתתי
קבל קמחי	נים החי	גם ניחוחי	ומנהתי
אתה נוחי	פעל כחי	מאור פקחי	ומליצתי
ראש ואחי	איש אורחי	תן לי רוחי	בשאלתי

תורת חכם מקור היים לסור. ממוקשי החמדה, ארוכה מארץ מדה, זהב ורב פנינים ועבודה, קנים ופתחי נדה. הן הן גופי הלכות מערכות, השנאה והתאוה והכבוד, מוציאים את האדם מרעתו. ויאמר לחטוא כה משפטו כל הימים:

בלבתי במלאכתי בתתי דעתי, לבקש פתיחיי עתי, צמרי ופשתני, שמני ושקויי קצתי בחיי, משני בני היי ומוזני הם מיני אופני עניני רעיוני התאוה, עוי נפשי לא ידעו שבעה, הם יקחו הלכם, ואכלו את חכם, ועל הנשאר ינאקו, הבאישו נמקו:

בסעיפים מחויזנות בנפול תרדמה על ההוישים ולבי ראה את כל התלאה אשר מצאה לאנוש עלי ארץ ונם אני שמעתי את נאקת בני אדם גם בני איש בנסעם כסעם בפעם לדרוף אחרי ההון הזהב, והוא כהלום או חיון כובי, לבקש גדולות וכל העם רואים את הקולות, אין קול ענות חכמה, ואין קול שלמות הגשמה, קול ענות אנכי שומע.

לתשוקה שתי בנות האחת אהובה והאחת שנואה, והנה היא לאה, והאהובה כספא ודהבא, אלהים השבה לטובה, אף כי אנוש רמה את רעהו לצחק בה, וידו אוחזת בעקבה, הלא היא ברבים מעמי הארץ, כנדר עומד על פני פריץ, יצא עתק מפייהם כי אל דעות המעות ומרוה גם הוא יורה, אלהי כל הארץ יקרא: אליה כל חמדת ישראל, ארום וישמעאל, שאלהם ובקשתם, גם תקותם, כבר היו לעולמים, כי כל הימים, אשר היא הולכת בין העמים, בלכתה ילכו להביאה אל בית האוצר וחכמה ומוטר עם בון, כי נבהלו נחפזו, לבקר ולבכר את בן האהובה, על פני בן השנואה ויאחזו בה, כי יאמרו לא הי פעל בכל המורכבים נשם נבחר מנשם הזהב

כמוהו לא היה לפניו, בעל כל הוד, והנה טוב תואר מאד, והוא לעתות בצרה אבשלום ובשעות המאורעות הרעות, אל למושעות כי מנרעות נתן לבית מכית ומחויץ, כליון חרוץ:

והשנואה לבעלי השניאה היא החכמה הנפלאה התורה הנוראה המהורה המראה מכל טומאה המביאה רפואה, מכל פאה. לנשמה הבראה ולשארית השכל הנמצאה, המלאה רבש וחמאה, המשכיל יאכל את התבואה רוח נבואה, ויש אהלה מהלאה לנן עדן.

ובזמננו זה אין איש חוזה מזה ומזה, אשר מחזה שדי יחזה, לתורה ולחכמה למליצה ולהקש, אין דורש ואין מבקש, דור עקש, ועל כפיו, נוקש, זה דור דור שוא בכל דרושיו, והחויק במבושיו, ונפשו דבקה ודפקה בחוקה אחרי החשוקה, והחכמה ישבה בדה, בביתה לא ישכנו רנלי תלמידים וסופרים, מילדי העברים, גם היא מבחורים וזקנים, רקה בוקה ומבוקה ומכולקה. ואני בבאי מפרן תשוקתי, מתה עלי תקותי גם חמדתי, רוחי ונשמת, בראותי כי שנואה לאה החכמה, וכי אולת יד חכמי התורה הקרושה, וקולה קול ענות חלושה נתיאשה, כאשה גרושה מאישה, וכי אפס כסף המומה, וישם הומן את מי ים החכמה לחרבה, וכני ישראל הלכו ביבשה. והנה קול דודי מחויק בירי, כי משמרת הוא עמדי, הכי אחי הוא סולת השכל מבחר שלישי, רכבו ופרשיו, כי נתן ה' את רוחו בלבבו, ואביו אהבו, כי ראה כי גדול בקרבו חשק האל, לעיני בני ישראל, ויקרא את שמו שמואל, כי כל הימים אשר הוא חי, הוא שאול לה, ויאמר משה משה מבני בן וקאר יקר מחקר עיוןך בעיני, ופחד יצחק אביך היה לפני, רעד ורע אביך אל תעווב, ובית אביך תבוא ולא תחדל, ומדוע אתה ככה דל, ולמה לא תבוא לראות את עיר החכמה ואת המגדל, למה תעמוד בחוץ, ואנכי פניתי הבית ומקום למושכלים ודורשי העיון, המשכילים קרבו ויאתיין.

וגר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב בהיכל ה' ויקרא אליו קול אומר קרא פרה ורבה בחבונה גאל לך החכמה, ואתה תהיה לה סנולה, מכל אנשי התושיה, קום לך אל המליצה ואתה תרבר על לבה כי עלתה ועקתה וקרא עליה, כי בהיותך מחויק בה לא יקרא עוד עוובה כי לה יקרא חפצי בה.

וה' נלה את אוון שמואל, ויואל לרבר לכה ונכרתה ברית, ונראה מה אחרית השארית הנמצאה בחמדת ובחירת הגנים, אם למות אם לחיים והנה אנחנו מאלמים, ועינינו אל הדרכים, אשר דרכו הנבוכים במהלכים הפוכים. הנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה ארבעה אנשים נצים לאמר מי מכלנו יעלה בתהלה, אל המנוחה ואל הנחלה, מתאמצים ונמרצים לעלות, בצל המעלות ששים, במעשים אשר המה עושים. רוצים וחפצים היותם מנצחים ומשכחים איש ערכו זה את זה לוחצים ורובצים, איש תחת חשקו רצים כסוסים והמה נסים איש לררכו, אחד איש עשיר ושר בשיר ואחד רשע במי גדה רחויץ, מכית ומחויץ, ואחד תם בנראה ובנסתר עונו נכתם ונחתם, ואחד חכם מתהלך בתומו, וה' עמו.

עשיר בנוכה אפן, קם בתוקפו, ונגש ורבר אל העם, ברו לכם איש וירד אלי אם יוכל להלחם אתי, במבחר נאומי, אבחרה דברי עמו, שמעו שמוע אלי ואכלו טוב, כי לא טוב היות האדם לברו, אלהי יחידי תמיד אף מדיני כי האלהים בשמים

מושבו, ואם הוא על הארץ עת מאורעים הקיפוהו סחור סחור, פנים ואחור, קנים והגה והי.

לא בסתר דברתי, כי בטרם ידע הנער קרוא מקרא, ידע און ועצרה, הלא הוגד מראש, כי כל מצעדיו נבר פעמי אנוש, הם קנאת איש מרעהו, ותאותו יניעהו ורוחו נחל שוטף, להטף ים ודרום, וממרחק בוער אפו על לא לו בלהב איש קנאה, העמיק הרחיב חמדה, לילה ויומם לא תכבה, לעולם יעלה עשנה בלבנו, איש המיד תוקד בו, ובקרבו ישים ארכו, לעשות מפעליו, ולמלאות משאליו, בביתו לא ישכנו רגליו, חצות לילה יקום לחוד חירות, ולהמתיק סודות לבקיש לחם המודות, עשר ידות ממה שצריך, ולמען יאריך תכריך בויץ וארגמן, מתנות הזמן, בנישף בראש אישמורות סוכב בשוקים וברחובות, ודורש אל האובות, לחשוב מחשבות ועצות נסיונות על פני חוצות, לעשות בהזב ובכסף ובנחושת, שלשה אלה בני נח, נותנים ליעף כח, ולאין אונים עצמה, ולפתאים ערמה, מחזיקים ידים רפות, וברכים כושלות, הם עינים לעור ורגלים לפסח, ועיר מקלט לרוצח, פותחים פה לאלמים לבטא בישפתים, וליושבים בין שפתים, פורשי כנפים למעלה, בתוך עדת לאמים, וכין עצומים, על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק בעשרו, כי הוא קרית עוזו, גם זו מכסה פשע מכסה אהבה ונפש רעבה מלא טוב, והכסיל אם הוא עשיר עני העושר יכסנו, וכבוד והדר יעטרנו, והוא מתכסה, כעלי הכהן יושב על הכסא, ושוליו מלאים את ההיכל.

הלא דעת חכמת המסכן בויה כמלאכה נמכה, וננש אל הדלת או אל המווה, ועשיר ברשים ימשול, ורש לשוקה ולמכשול, ולפני רוכב ערבות, העושר והכבוד, הוא המשמח אלהים ואנשים, עמו החלושים עלו המושים, נותן לרשים גם רכב גם פרשים, ולטפשים דעת קדושים. הקבצו כלכם ושמעו, מי בכס יעשה הפצו, והצלחיה דרכו ויצוק רוחו למלאות הפצו, ולהיות תפארת אדם לשבת בית ברכה בקרב הארץ, הלא זה הוא העשיר, ארי שבחבורה לו הגדולה והגבורה, עליו תופע נהרה מיצירה, אוד מצל מכל צרה, וטורא לא יעלה על ראשו, כי נטוע אל מים שרשו, ולא יבוא עוד שמשו, וברכושו לא יחסר כל אות נששו, ויאכל וישת ויקם וילך כן כל שרי המדינה, מראשית השנה ועד אחרית השנה, ובו יבוא ברנה, אל השדה אשר קנה, אואל הגנה, אל תחת נפן ואל תחת האנה, לשכב אצלה, או בין ההדסים אשר כמצולה, ובכל יום ויום יגדל הודו וכבודו, ישמח כי רב חילו וזי ככיר מצאה ירו.

ואביון לא ישכח רישו ולא ימתק דבשו, ומידי הרש בחדשו, ירבה עונשו ורעשו, ויחלש הרגשו והושן, וחש ראשו, ולא ישלם מבקשו, ולא ימיש עמוד הענן מעל שמשו, והיה להבל רחשו, ולאבל כנורו, ולא יאיר נרו, ולא ינה שביב אשו, ומקור לבבו ארכובתיה דא לרא נקשו, והבית ימלא עשן, ואפר כלחם אכל כסכל, ויעש לו מטעמים באפס דמים, ושקויו בככי סך, באחורי המסך, לפתור מעשיו כמחשך, ולא יעבור בסך, וכליותיו ישתנו, ובצל יתלונן ער ואונן, תשבון עליו עננה, ראש ולענה, הוא העומד במקום סכנה, למשל ולשנינה, וחשך סביבות סוכתו, וערפל התולתו, מזה ומזה לכסותו, והבושה היא כסותה לברת, ועל הכלימה ירכב, היא שמלתו לעורו במה ישכב, והיה כי יצעק, כל שומע יצחק, וחיי עולם הוא בזה, ועומד על כנו נבוה, אין זה כי אם ננוע מוכה, כל היום בכה

יבכה, ובמה יזכה, ואשרי המחכה, ויניע לאלף ושלש מאות ושלשים זהובים יפים, חרל ידידתם את הריש שהוא מסיר לב ראשי עם הארץ, משיב חכמים אחר וחשך משחור תארם, משפיל כל נאה ורם, ובהבלי עוני הסנדרם, וישאו את ש ברם, מוריד שאול רמי הקומה, עמו גבורים מנצחים פוסחים, ולפני הכהנים המשוחים המשובחים, מצה ומרור מנחים, וגם הוא יעויר פקחים, וישליכם בין החוחים, תחת אחד השיחים והוא דעה מגבר יכסה, וישנא אב את בן ירצה, וקרוביו היו לו אויבים ויסררוהו ורובו וישטמוהו בעלי בריתו, ובניו ואשתו, רחקו מיודעיו ממנו, שמוהו תועבות למן, ויבוהו כאיש בער, וינס ויצא החוצה היער, כי ירא לשבת בצער, ויצא וסגר את השער אחרי צאתו. [הבקר אור, והוא עומד על היאור, ומקלו בידו והוא יגיד לו] כי אין עוזר לאביון בצר לו, אוי על רע מזול, כי לחמו לחם דמעה, וארצו ארץ לא זרועה, דירתו מבוקעה, ואיש לא ידעה. ואין יורה דעה, ולא יבין שמועה, אל דל ביום רעה, [כי הוא בחייו נמאם, אף כי אחרי מותו, ולא ידע איש את קבורתו:] וכל ימי עני רעים, מדיו קרועים, ובנדיו פרומים, ודבריו יגעים, ואינם נשמעים, מחשבותיו תעתועים, [עניינין] נדים ונעים, ואל הכבוד הרעים, עליו רוח עושים, והכוכבים ילחמהו, וישימו עליו צרי מסים למען ענותו. רוחו ונשמתו וישם דמי מלחמה דמי מזונותיו. וינע לבבו ים ודרום, כי חולה הוא ויפול ערום, גם רעב ואין לחם לו. הולך מדחי אל דחי. יתן למכהו לחי. ואין לו שם פועל ומלה, בתוך הקהלה, כי עמל הוא ומחסר את נפשו משובה, עינו דאבה מני עוני, ונששו מאכל תאוה ולפני לחמו בא גם בון, ישיש כי ימצא אוכל ולחם עצבים ויין חמסים. ואם יש בידו תורה ומעשים טובים, כל ימיו מכאובים סכבוהו כלבים, לפתחי נדיבים, וידברו עליו טובים, וחכרים מקשיבים לקולו יבואו איש ממקומו, לגוד לו ולקללו, וצדקה קללה תחשב לו, כי ירד לשערים לפלל, ושכלו יהולל ויתגולל, ואת בריתו חלל, ועל לחמו משתולל מסתולל, ומתעולל כעולל, ומי ימלל ביונות הדולל, בדפקו לשער המתהלל, ויום וליל נחשב לסובא וזולל, יקר מחכמה לזולל, נבון להולל, מחייב לשולל, הוא מתהולל. ורב מחולל, ויאמר הוצא את המקלל, כי העוני כבודו מעליו הפשים והוא חלוץ הנעל, אל ידרשהו אלוה ממעל ורעיון רע בלבבו העיר לבקש כלכלתו בפתחי שערים בעיר כאחד מן בני גלותא, חסידה ברשים ביתה.

זה חפץ דכאו ויביאהו לידי נסיון, וכרי ביון, ולמה זה ימים לאביון, וחיים למרי נפש, ולהיות לסמה ולבוה, לא חפץ ה' להמיתו כי אותו אהב לתתו לו שואל הב הב, כסף וזהב, ואין קול ואין עונה, תוחלתו תוחלת ממושכה, וחמתו חימה שפוכה, ורוחו רוח נמוכה, והנה אימה חשבה, ונתעלמה ממנו הלכה, ומעל המלאכה, מרפא וארוכה, ועוד לו אך המלוכה. — אני משבח את החרוצים, שכבר מתו מן העבים שהם חיים ערנה, והזריונים שבמשא ומתן אוהים בזחים, והם מתאמצים, לקיום חפצים, ולהרבות חרוצים, ברוב יועצים, ידם תעשיר כי הרגילות וההשתדלות, יצילו מן הרלות, וההתרשלות והעצלות סמנים לשללות ועצלות, רגלי עני פעמי דלים ויצאו דחופים רקים ופוחזים ועניים לבוזים, והעשירים קלים כאילים הם הגאונים הממונים על שערי הפנינים, והבו לאביונים:

וישא עשיר משלו כרב גדלו ויאמר ואולם בעבור זאת העמדתי דברי לפניכם למען הראותכם את כוחי ועוצם ידי וחילי הגדול אשר עשה את כל הכבוד הזה.

ולמען תדעו כי לי הסולם אעלה ואנברה בזהב, ועל דלכם ארים כסאי אך עשרתי מצאתי הון לי. ומי הכם הישר בעיניו יאמר ויעשה ככל אשר ירצה כמוני היום ומבלעדי מי יאמר אני אמלוך אני אמשול ומי ידי שקול הכסף יענה את הכל. הם ורשע נפשון, שניהם ערומים ולא יתבוששו, ועל חיל גוים ועמל לאמים יתיעצו, ועצת עליון נאצו. רשע בנטותו מדרך השכל יכלכל דבריו ולא בשפתיו עושה עושר ולא ביושר, המכה בעברתו כל בירורי השכל, ויוציא את הונם מתוכם המעביר בניו בין גורי ים התאות, ברנל גאווה. הוא היה אומר תקות צנועים נכחדה, ותוחלת עניים אברה, מה יתרון להסיד, והוא פכוה בעיניו נמאם, ולא אין לבקש מחיה, בודוע נטויה, וללכת בארץ נברים לאכול מפריה אך הוא בלי הטא נעניש. מוכה ומעונה מכל צד אינש, הצדיק אבד ומכנסי בד לא יהיו על בשרו ורשע ישיש כנבור לרוץ אורח לאסוף ולכנוס ולצבור ולשבור בתוך הכאים, הכל נביאים, ולהיות בראש הקרואים.

הוי עז כנמר להתאמר ולהתעמר ולהשתמר משמרות ואוצרות עפרות זהב, אחרית הלהב צאנה לקראת אה אב כסף וזהב, עלה רש, אל תאהב חכמה פן תורש, וקל כנשר להתעשר מכל אשר תמצא ירך לעשות נאצות, והלבש אותך מחלצות, במועצות נפוצות. ורץ כצבי להיות עטרת צבי ואבי עמוני ומואבי להביא כל הון זהב, מראש מלקוח השבי ואם מכהן ונביא. ונבור בארי לעשות סרי בית והון משוד ומאנקת איש נכרי ועוכר שארו אבורי להגחיל נחלות לרשת משכנות יתומים ואלמנות, ולבקש תואנות על הממונות, להיות לשני מהנות, כי אין הממון אמון אצל ההמון, או כטל הרמון שיוורד על הררי ציון, ויצאו כל העם ללקוט כי לא ישקוט האיש, גדול העצה עד ימצא לכסף מוצא הן לריב ומצה, גם לישבת במארב להכות בצדיה להשנות ישרים למלאות משאלות הגויה בשפטים נושים, ואורהות עקלקלות כי מאז באנו לדבר באמת ובצדקה חסרנו כל והיו ירינו ככדים והיינו לעבדים עניים מרודים, והגיע לאונינו קול פחדים לכה נרוה דודים, נתעלסה בשלמות נשמות, ואל ידבר עטנו אלקים פן נמות. מי ומי ההולכים בתורת ה', והיה לו להם לאכול ובגד ללבוש, ארץ נתנה ביד רשע להתהלך בה ימין ושמאל, ולשמוח בכל עמלו שיעמול, ולא יהמול על מיטב טף ונשים ושללם לבזו כי לא בכח העוני גבר איש ולא בחסרון כים יבנה בית ובחסד יכון כסא, ואוי לו לאדם מפהר תמיד על נפשו, וגופו אותו [אֶתְחַן] יצמית, ויצרו המית ותאוותיו השמיד, ועשיר משתה תמיד אכול ושובע והותר. אל תהחכם יותר, למה תשומם הלא ידעת יוסף דעת יוסף מכאוב ושואל אוב וידעוני, תפלה לעני.

ואולם חי אני אמר נבל בלבן, לי הסולם וכל אשר בו, אעלה ממעל לבוכבי אל ואיש לא יעלה עמי כסולמי כי לי כל הארץ, ומעשות רצוני לא אהרל, ולא אשא פני דל, על הכל אתנדל, אפיל ברצוני עצתי תקום וכל הפצי אעשה, ומי יאמר לי מה תעשה. עוד זה מדבר, מפרק ומשבר, כי באו דבריו על משבר. והגף אז ידבר אלימו באפו והוא יוצא בנפו, בנראה טוב טעם, ובסתר רעם, ושפתיו מלאו זעם, לבו דובר נבלה, ולשונו דלה, ועל איש צדיק תמים הוא קוצף, כסוס עגור כן יצפץ, ודבריו כאש לוהט, וידבר באוני בני הטא. הלמתים בעודם חיים צדיקים חסידים חכמים וידועים, תמים דעים זהב לו, שבע יפול צדיק-וקם רשע, וגם חסיד הפסיד אורחו והשחית את דרכו, והבאיש ריחו, והנה נשחת, וכנער משולח

נתעב ונאלת, וציר בנוים שולח, גבר לא יצלת, ולכבו לב נדכה, ונכהה או נשבר או נשכה אין רואה. כי רם ה' השפל יראה, ונבוה מעל גבוה שומר, שוכני בתי חומר. האלהים הרואה אדם תועה, אם מצפוני סתרי הדרי יצרו, נתן לאור יומם שמש ידע מבואו, אם יושב בסתר עליון, או אם יבא בשומר המבוא לחוות כל רעיון ודמיון עם עני ואביון, אם ידרוש אלוה מעשי איש עלילות מצעדי גבר, ונתיב אנוש עלי ארץ האורח שפלים ישמור אלוה, גובה שמים כסאו, אם עיניו אל הדרכים אשר דרכו מתי און, נוצר האדם אם שמתו למפנע לו, או אם יהיה עליו למשא כבד אם צעדיו יספור. אם ה' משמים לארץ הביט לזכור עוד עוונות ראשונים לשמוע אנקת אסיר תחת הסיר. אם הלוני שמים נפתחו וישגיח נורא ויחיד. הטאות הצבור והיחיד, אם אב שלום לוחם מלחמת פגרים ונשמות בהיותם עלי אדמות, אף כי אחרי מות, אם כל ימי אלוה הם ימי צרה ותובחת, ומחה ה' קול ששון וקול שמחה, והיד נשתלחה על כל איש שבט ומשפחה וחרה אפו עלי קבל, פדעהו במלקחה, ונכרתה הנפש ההיא מההצלחה, והוריד לארץ נצחה, ואם גדול העון עמו הסליחה. כי גבוה שמים מארץ כן גבוה דרכו ממעשינו, הלוא הוא מרומים ישכון, סביבותיו רבותים אלפי שנאן עדת אבירים, המה הגבורים והגברים כל הרשת היינו עמו פעולתינו ולא ראה כי גאה נאה גם עבים סתר לו וחוג שמים בינותינו בינינו וכינוי פרש ענן למסך חשכת מוסדות תבל עבי שחקים היעבור לפני רוכב שמים רוח קנאה ותכלית שנאה מתאוה באה ושגיאה היוצאה מפי אב הטומאה אסור בהנאה אהו בתכלי התאוה, אדם הוא כי שחת רחמיו, מתהלך באשמינו היש דעה בעליון לדעת חטאים ועוונות אנשים ונשים וטף ונפשו בהם תתעטף.

מי ממתים החיים והמתים יאמין זאת, יושב על כסא רם ונשא. מסקומו, יוכיח לרשע מומו, ומתהלך בתומו יבא לגוד לו ולנחמו, ופועל ידיו ירצה כיום המעשה, ובצל כנפיו יחסה, ואם יקטול אלוה רשע ולשבי פשע יהיה אך שוא לא ידע אל ולא ראה עמל גם און שרדי לא ישורנו ומפי עליון לא תצא הרעות והטוב כי רוח היא באנוש לחשוב מחשבות אלפים ולרכבות וללכת אחרי יצר הלבבות בארץ תלאובות, ומה אני כי יבקש לעוני, מה ברי ומה בר בטני ומה אנוש כי יקנא לו האל תמים דרכו, ויפן כה וכה, אם יש עון ככפיו, ואם ישית אליו לבו להכות אותו אחר ויפן ויצא להכניעו ולהשפילו ולהפר עצתו כי בעמל אנוש איננו ועם אדם לא יבא במשפט, עושה שלום במרמויו אם יקום ויתהלך בחוץ לראות אם פרהה האון הנצו [השבטים] (בגליון) כלסה האנשים] אם נגר ה' תמיד יושבי הושך וצלמות וכל דרכיו דרכי מות, אם שוכן עד וקרוש שמו ושרפים עומדים תמידין מכל הצדדין יושב על כסא רין לתת לאיש כפעלו אם ענה כסיל באולתו אם ה' למשפט שמתו וצור להוכיח יערתו.

אם רב להושיע בדיני נפשות יום ליום יביע, זה יצדק וזה ירשיע, הופיע וישפיע על מעשי איש להפריע, ויצו עליו במסגיע, ושק ואסר יציע, אם מרחוק ריחו וקול עקוב לאוניו הגיע, ונאות אדם יכניע אם יריע למלחמה אף יצריח או השבע השביע להחיות רוח שפלים, באשר הם נמולים.

היפקוד אלהי הרחנות האיש אחר יחטא בלכתו אחרי חשקו לצרור כספו בחיקו היוכל אל לערוך שלחן בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב עומת אור כשלמה היעשה גבהות אדם שפל אפל ולא נונה לו. מי הוא אשר לא נשא פנים לבוראו ולא חס על כבוד

קנו בשומו חקו שוה בכל המקומות עליונים ושפלים, ואם חס על הקיקיון דמי אדם והמס ארץ אשר שם הביון עמו ואם יחרה אפו על ציץ נוכל אדם מהבל ימעט וישטן ויבעט אם הופיע ואתה מרכבות קדש לקחת נקמה מסרי הארמה איש רמה ובן אדם תולעה, אם ממכון שבתו שת לבו על זאת לחוות בערי הפרוות, מושב לצים, מערת פריצים, לשלח הפשים רצוצים, ואם יפרוש רגע חסרו על האפרוחים או על הביצים וידבר על העצים, הישע ה' את הבל ואת מנחתו או אל המיתו ישא נפשו, אם ירוין עוז ונבור אחר הפסח ולדרוש דם מיד הרוצח אחרי מי יצא מלך ישראל אחרי מי רודף אל אמת אחרי פרעוש אחד או אחרי כלב . . . אב זקן וילד מסכן מילדי העברי זה, הן בקדושו לא יאמין כיש אפיקורוס ומין ואיש שיש בידו מומין. גם שמים לא זכו בעיני אף כי איש דמים ומרמה הלוא הוא על עפר מושלו ובשר בבקר חציר יאכל ינאק כפרא עלי דישה בשר אבירים ודם עתודים ואחר כל ירוק, שניו יחרוק. ומי ראה צדיק מצרה נחלש ויבא רשע בבח גדול וביד חזקה ולא נמוטו פעמי עיונו ולא מעדו קרסולי שכלו בכל הארץ יצא קול כי עושה רע טוב בעיני ה' וכו' הוא חפין, או איה אלהי המשפט, ואולם בעבור זאת מכופר יענה עוות ודעת לגנון נקל כי אין הדיון במדה במשקל על כן יצא המשפט מעוקל, או נשתנו סדרי עולם ומעגליו, ואין לאיש כדרכו וכפרי מעלליו, ומי יאסר דך אני בלי פשע והוא מחומר קורין, טהרתי ורגליו לרע קלו מני רין, בעון חולל וכחמא יתגולל, ושלמה אמר בחפזותו ועל מאמרו החזיק, כי אדם אין צדיק.

ומה השבל שואל מאת כל איש בכל שעה, כי ביום טובה היות בטוב וביום רעה, ולהעביר קול במחנה לבקש בני חיי ומווני כי על אלה העולם קיים, והמלאכה היתה דים לצאת ולבא לצוד ציד להביא כל הון יקר כי הוא תכלית המדוקר ועיקר כל כבוד תפארת והוד והיה טוב מאד, אל תפן אל קשי העם הולכים לבקש שלמות הנשמה. כי סגר ה' בעד רחמה, ולמה זה שלמות צלם ודמות וסוף האדם למות, ולמה זה חכם יחכם עוד וצדיק הולך בתומו, וחכמת שלמה והמשרה על שכמו ולא עמד פעמו כי נכשל תחת יד הטבע ואין לו יתרון מעלה ושבה מכל הולך על ארבע כמות זה כן מות זה ולא ימלש נביא וחווה כולם אחוזי חרב המות מלומדי מלחמת ההערר הולכי נתיבות החכם, ומה ההבדל שיש בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו הבוטחים בה' והמטים עקלקלותם הטבע יוליכם . . .

בכת גדול ישא קול. הלא ידעת נר לאחד נר למאה. אל תמנע טוב, יש לאל ירך לעשות מחיצות במועצות ודעת המצות אין עין לכסות עת לעשות. קום נא שבה אצל העוזן הפנימי החזק במוסרי ואל תרף למלאות משאלי. ואתה ידעת שבמי וקומי. בשרי ולחמי, הנאות לעצמי. דורש ומבוקשי והקשי. ועשה לי מטעמים ואוכלה בעבור תברכך נפשי: ובראותי חזק תשוקתו. ותאותו תאוה נקיה תערב לנפשי. ודברו בפשימותו הוא לי מאמר פוסק, קמתי אני לפתוח לדודי שערים בסודות סתרי תורה ואיך כל חקה מחקותיה וכל מצוה ממצותיה היא הותרה מעד, דין וסדה ישרה טהורה תמימה משיבת נפש עומדת לעד, וכי כל מצות תורתנו הקדושה, הם נכללות תחת סוגים שלשה, סוג המצות הנפשיות, וסוג המצות החיוניות, וסוג המצות הטבעיות ואלה נפרדו מיני המצות החקים והעדות. לאלה תחלק התורה וכל צורה נכונה כאשר תראה בהקדמת המענה, בכל קניןך יהיה לך למקנה, ואל תאמר לכשאשנה אשנה, שימהו כחותם על ירך, כי אתה ידעת כי לבעבור מלאת רצונך באתי להכנס

אל המשקוף ולבוא בין שתי המוזות וחסרתי את הבאר הזאת ומן הבאר היא ישתו המשכילים סתרי תורה וסתרי חכמה, והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה הכי נקרא שמך שמואל, כי חכמה ומוסר היית שואל, ובעזר האל קדושי ישראל אסדר ואחבר החבור, לתועלת הצבור, ואשים סוד המצוה על אפיו והרמזים והטעמים הנחמדים על ידיו ואקרא שמו נר ישראל כי חוק לישראל הוא.

נכתב ונחתם בטבעת הדעת ביון מצולות הזמן והתהפכות המלכות, ושפיכות דמי מלחמה בארץ הלז והגשמה, מחוץ שנלה הרב ומחררים אימה, וכל הנשמה תקלל יומת, לכן אם תמצא דבר פשע ברבורי גרמות או באיזה הקצר או באריכות או בסמיכות הסדרים בלי הצטרפות או בהודגרות הלשון תדינני לכף זכות כי הזמן דלדל, שכלי ולא בינת אדם לי. אין זה כי אם דור תהפוכות ושולי מערכות זמן שישמח בו כל מחין פריץ ושותה, איש הישר בעיניו יעשה, ככל אשר ירצה, ואין מי יאמר לא מה תעשה, ואני מרוב כעסי וחמסי, באתי אל עיר תהלה קרית משובי היא הנקראת וזלחגזה והנה קול הקריה הומה מפני האף והחימה והעיר סוגרת ומסוגרת, ונפשי סוערת ומצטערת, וחברתי זאת האגרת לבקש מרוה לה כי ראתה כי גדל שלה. וגם אני ראיתי חמס וריב בעיר. ורב יעבוד צעיר על כן אמרתי אני בחפזי, אדברה וירוח לי, אולי אשכח כאב הזמן. וצרעת נעמן, פן אראה ברע אשר ימצא את רוחי. בהיותי בצער בלול וסיימתיה יום ריח אלול, ואנכי עלול ולכי בקרבי חלול, וכחי כמו שבלול תמס יהלוך בתוך ההפכה, והממלכה נבוכה, והמלחמה ערוכה. והמערכות מערכה לקראת מערכה ואני בתוכה שנת לאדני המלוכה. הוא ברחמיו ישלח ארוכה לזאת המבוכה ואתה אחי קח נא ברכה:

